

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Validity and Reliability Study of Husband Violence Against Women Scale

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin evli kadınlar için uygulanabilirliğini araştırmak ve psikometrik (geçerlik ve güvenirlilik) özelliklerini saptamaktır. Bu çalışma, 2015-2019 yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri'ne bağlı Kadın Konukevleri'nde kalmakta olan, İl Millî Eğitim Müdürlükleri'ne bağlı okullarda çalışan öğretmenler ve tesadüfi olarak seçilmiş olan 363 kadın ile yürütülmüştür.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda, ölçeğin geçerliğini incelemek için iki farklı yöntem izlenmiştir. İlk olarak ölçeğin maddelerinin ayırt ediciliği madde analizi ile değerlendirilmiştir. Bu analizden elde edilen bulgulara göre, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nde yer alan 29 maddenin benzer durumları örneklediği sonucuna varılmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında ikinci olarak yapı geçerliği çalışmaları yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi, alanyazın çalışması ile tutarlı bir şekilde üç faktörlü yapının doğrulandığını göstermiştir. Standardize edilmiş faktör yükleri beklendiği şekilde hayata kadının maruz kaldığı şiddet, şiddet mağduru kadının sosyal destek algısı ve şiddet mağduru kadının şiddete ilişkin yaygın inanışlarıdır. Elde edilen verilerin geçerliğini sınamak amacıyla son olarak ölçüt bağımlı geçerlik yöntemi kullanılmıştır. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği ile Beck Depresyon Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği ile arasında ise benzer ölçekler için geçerlilik çalışması yapılmıştır. Elde edilen puanlar arasındaki ilişkilerin beklenen yönde ve anlamlı olduğu saptanmıştır.

Sonuç olarak ortaya konulan bulgular neticesinde, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin evli, okur-yazar kadınlar üzerinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği, Şiddet, Kadın

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the applicability of the Husband Violence Against Women Scale to married women and to determine their psychometric (validity and reliability) characteristics. This study was carried out with the participation of 363 women and randomly selected teachers working in the Provincial Directorates of National Education who were staying at the Women's Guesthouse of the Provincial Directorates of Family and Social Policies between 2015-2019.

For the purposes of the study, two different methods were followed to examine the validity of the scale. First, the discrimination of the items of the scale was evaluated by item analysis. According to the results of this analysis, it was concluded that 29 items in the Husband Violence Against Women Scale exemplified similar cases. As a result of the validity studies, construct validity studies were performed as the second. Confirmatory factor analysis showed that the three-factor structure was validated in a manner consistent with the literature study. The standardized factor loadings are the violence that women are exposed to as expected, the perception of social support of the victim of violence and the common beliefs of the victim of violence against women. In order to test the validity of the data obtained, the criterion-related validity method was used. A validity study was performed for the same scale between the Husband Violence Against Women Scale and the Beck Depression Inventory and the Life Satisfaction Scale. It was found that the relationships between the scores obtained were in the expected direction and significant. viii

As a result, it is possible to say that the Husband Violence against Women Scale is a valid and reliable measurement tool for married, illiterate women.

Keywords: The Husband Violence Against Women Scale, Violence, Women

GİRİŞ

Şiddet dünyada her kesimin maruz kaldığı, toplumsal bir sorun olarak ele alınması gereken, fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel ve sosyal yaşam açısından zarar görülmesine sebep olan bir suç olarak değerlendirilmelidir. Şiddet ile mücadele hukuki, politik ve ekonomik açılardan desteklenmeli, aynı zamanda toplumun şiddet davranışına kültürel veya örf, gelenek olarak kabul göstermemesi için farkındalık çalışmaları yapılmalıdır. Şiddet

Tuğba Deniz Aydın¹
A. Rezan Çeçen²

How to Cite This Article

Aydın, T. D. & Çeçen, A. R. (2025). "Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:3; pp:444-456. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15062707>

Arrival: 11 January 2025
Published: 25 March 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler ve Danışmanlık, Muğla, Türkiye. ORCID: 0000-0003-3755-8625

² Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Muğla, Türkiye ORCID: 0000-0002-7540-8006

sadece uygulayan veya maruz kalan için bir sorun olarak algılanmamalıdır. Şiddetin iki taraf içinde çevresindeki üzerinde etkileri halkalar şeklinde devam edebilmektedir. Kadın ise birçok açıdan toplum içerisinde yaşadığı dezavantajlar nedeniyle şiddetin hedefi olabilmektedir. Evlilik birlikteliğinin içerisinde kadının hakları ve davranışları hukuki olarak eşit olarak görülse de toplumsal açıdan birçok kalıpyargı ile sınırlandırılmaktadır. Bu durum da kadının erkek tarafından hegemonyasının altında bir yaşam sürmesine sebep olmaktadır. Aile içerisinde kadının maruz kaldığı eş şiddeti ailenin kutsallığı ve gizliliği bakış açısı nedeniyle tespit edilmesi, müdahale edilmesi veya önlenmesi aşamalarında çok zorlanılan konulardan biridir. Aile içindeki bu şiddet, çocukların veya yeni nesillerin sağlıklı yetişmesinde ve şiddetin kendi aile sistemlerinde devam ettirilmesinde önemli bir faktör olarak görülmektedir. Kadının şiddet mağduriyetinin belirlenmesi, bu konudaki sosyal destek algılarının anlaşılması ve kadının toplumsal cinsiyet kalıplarına ilişkin yaygın inanışlarının bilinmesi sorunun çözümüne ilişkin önemli bir değerlendirme imkanı sağlamaktadır. Bu çalışmada eş şiddeti fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olmak üzere çok boyutlu ele alınmış ve bu bağlamda ilgili literatüre ve uygulamacılara önemli katkılar getireceği düşünülmektedir. Bu çalışma, eş şiddetini çok boyutlu ele alması nedeniyle diğer ölçme araçlarından farklılık göstermektedir ve bu yönüyle özgün bir çalışma olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kadının maruz kaldığı şiddetten bağımsız olarak kadınların sosyal destek mekanizmalarına ilişkin düşüncelerine ilişkin veri sunmaktadır. Kadına yönelik şiddet ile ilgili sunulan hizmetlerden kadınların ne kadar faydalanmayı düşündüğü veya aile ve sosyal çevresinin kadın tarafından ne kadar sosyal destek olarak algılandığı konusunda bilgi sağlamaktadır. Şiddetin toplumsallaşması ve içselleştirilmesi açısından değerlendirildiğinde ise kadınların şiddete dair yaygın inanışlarına dair bilgi edinilmesini de sağlamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalar açısından bakıldığında ise kadına yönelik şiddetin toplumsal bir veri haritası çıkartmada da kullanılabilmesi ve hangi alanlarda müdahalelere ihtiyaç duyulduğunun belirlenebilmesinde bu ölçme aracının önemli bir fonksiyonu olacağı düşünülmektedir.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Kadına yönelik şiddet, küresel düzeyde toplumların karşı karşıya kaldığı en ciddi insan hakları ihlallerinden biri olarak olumsuzluklar. Bu olgu, yalnızca yaşadığı fiziksel ve psikolojik gelişimini değil, aynı zamanda toplumsal bütünlüğünü ve sürdürülebilirliğini de tehdit etmektedir. Şiddetli farklı türlerin fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel, kadının toplumsal yaşamdaki yerini sınırlamakta ve cinsiyet eşitsizliğini derinleştirmektedir. Kadına yönelik kökeninde ataerkil normlar, toplumsal cinsiyet rolleri ve güç ilişkileri yatmakta olup, bu dinamiklerin korunmasını önleme çabalarını karmaşıklştırmaktadır.

Şiddetin tanımı toplumsal olarak şiddet algısının değişmesinden kaynaklı olarak çeşitli şekilde karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, insan vücudunun biyolojik ve psikolojik bütünlüğünü bozan tüm hareketler olarak nitelendirilebilir. Şiddetin tarafı, boyutu ve şekli önemsenmeksizin kim tarafından, kime gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin bir hak ihlalidir (Cihan ve Karakaya, 2017). Şiddetin yıllarca aile içinde saklı kalması ve toplumsal alandan uzak durması nedeniyle aile içi şiddet bu konuda geri planda kalmış ve mahrem bir konu olarak sosyal bir sorun statüsünde değerlendirilmemiştir. Ailenin kutsallığı şeklinde aile içerisinde yaşanan şiddet olayları toplum tarafından bir sorun olarak ele alınmakta zorlanılır hale gelmesine sebep olmuştur. Erkeğin erkeğe şiddeti, toplumsal şiddet olayları, kamusal alanda yaşanan şiddet şeklinde şiddetin aile içerisinden uzak olarak değerlendirilmesini sağlamıştır. Kadın ve feminizm hareketleri ve çocuk haklarının güçlenmesi ile birlikte aile içerisinde maruz kalınan şiddete ilişkin yasal düzenlemeler ve toplumsal farkındalık kazanılmasını sağlamıştır. Aile içi şiddet; kendini "aile" olarak ifade eden bir çevre içinde zorlamak, aşağılamak, cezalandırmak, güç göstermek, öfke, gerginlik boşaltmak şeklinde bir insandan diğerine yapılan şiddet hareketidir (Köse ve Beşer, 2007). Ailedeki ataerkil yapı ve erkeğin yetkili karar veren biri olarak görülmesi aile içerisinde erkeğin şiddetini normalleştirmiş ve toplumsal cinsiyet rollerinin bir parçası olarak algılanmasına sebep olmuştur. Aile içi şiddetin mağdurlarından biri olan kadının şiddet karşısındaki direnişi aile kurumuna bir saldırı ve risk olarak görülerek, bu konuda farkındalık yaratılması zorlaşmıştır. Kadına yönelik şiddet, kadınların yaşama, sağlık ve beslenme, eğitim, gelişim, toplumsal ve ekonomik hayata katılım gibi ana insan haklarını ve özgürlüklerini engelleyen önemli bir toplumsal problemdir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Neredeyse her kadın hayatı süresince dayağa maruz kalma, cinsel ilişkiye zorlanma, çalışmama, aşağılanma, emeğinin karşılığının verilmemesi, iş yerinde yükselememe gibi yaşamının birçok bölümünü etkileyen durumlara maruz kalmaktadır. Bu durumlarla küresel boyutta ve ülkemizde milyonlarca kadının insan hakları ihlal edilmekte ve bu halde gittikçe önemli bir sosyal sorun şeklinde dönüşmektedir (Gürhan ve ark., 2020). Kadına yönelik şiddetin ana sebebi toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplum yapısından kaynaklanan kadın ve erkek arasındaki simetrik olmayan güç ilişkisi meydana getirmektedir (Bükecik & Özkan, 2018). Kadına yönelik şiddet çocuk yetiştiren kadınların şiddet döngüsünde hiyerarşik bir şekilde çocukların da şiddet uygulayıcısına dönüşmesine sebep olmaktadır. Şiddet aile içinde bir döngü şeklinde kendisini tekrar ederek yeni nesillere aktararak toplumsal bir soruna dönüşmesine neden olmaktadır. Kadına yönelik şiddet, kadınlara ve ailelerine üzüntü ve sefalet verir ve küresel boyutta toplumlarda ağır bir yük meydana getirir. Genellikle yakın ilişkilerde veya birbirini tanıyan insanların ilişkisinde meydana gelir (Krahé, 2016). Bu konuda yapılan çalışmalar

da şiddetin evde, yakın ve tanınan kişiler tarafından gerçekleştirilmesinin kolaylığı, sıradanlığı ve gizlenebilirliğini gözler önüne sermektedir. 2024 yılında yapılan bir araştırmada yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya bir partneri tarafından kadınların şiddet mağduru olup olmadıkları araştırılmış olup 15.072 kadın ile yapılan görüşmede %35,5'inin fiziksel şiddet, %12'sinin cinsel şiddet, %37,5'inin hem fiziksel hem cinsel şiddet mağduru olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2024). Ayrıca küresel boyutta baktığımızda, Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, dünya genelinde kadınların 1/3'ü yaşamında minimum bir kere şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Yalnızca DSÖ Avrupa Bölgesi'nde, 15-49 yaş arasındaki kadınların ¼'ü hayatlarında fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddetine veya partner dışı cinsel şiddete veya her ikisine birden maruz kaldığı tespit edilmiştir (DSÖ, 2024). Yapılan başka bir araştırmada kadınların önemli bölümünün (%65.1) eşi ya da eski eşi (resmi nikâhlı eşi, eski eşi, dini nikâhlı eşi, nişanlısı, eski nişanlısı, sevgilisi, eski sevgilisi) tarafından öldürüldüğü öğrenilmiştir (Erden ve Akdur, 2018). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2005) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada on farklı ülkedeki (Bangladeş, Brezilya, Etiyopya, Japonya, Namibya, Peru, Samoa Adaları, Sırbistan-Karadağ, Tayland, Tanzanya Cumhuriyeti) yaklaşık 24 bin kadından maruz kaldıkları şiddet hakkında veri toplamıştır ve yayınlanan raporda, kadınların yaşamlarının bir bölümünde partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalma oranlarının %13 ile %61, cinsel şiddete maruz kalma oranlarının %6 ile %59, duygusal şiddete maruz kalma oranlarının ise % 20 ile %75 arasında olduğu ifade edilmektedir. Fiziksel ve cinsel şiddete uğrama sıklığı, ülkelere ve yaşadıkları yerlere göre incelendiğinde, şiddetin en çok Etiyopya'nın kırsal kesiminde (%71), en düşük Japonya'nın şehir kesiminde (%15) olduğu görülmüştür (WHO, 2005). Kadına yönelik şiddet; sınıfa, kültüre, gelire göre bazı farklılıklar göstermekle birlikte, kadınların toplumdaki yasal, sosyal, politik ve ekonomik eşitliği elde etmesini önlemektedir (Köse ve Beşer, 2007). Bu gerekçe ile kadına yönelik şiddet önemli bir insan hakları ihlali olarak değerlendirilmelidir. Kadına yönelik şiddet, kadının hayatını tehdit eden ve toplumsal hayata katılımını negatif yönde etkileyen sosyal sorunlardan biri olarak ifade edilmektedir (Bükecik & Özkan, 2018). Şiddet, mağduruna göre, kadına yönelik şiddet, çocuğa yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, akraneler arası şiddet, kardeşler arası şiddet, flört şiddeti, engelliye yönelik şiddet, lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel (LGBT) şiddeti, mülteci şiddeti, kişinin kendine yönelik şiddeti türlerinden oluşurken; uygulanış şekli doğrultusunda fiziksel şiddet, cinsel şiddet, duygusal şiddet, ekonomik şiddet ve siber şiddet olarak kategorileştirilmektedir (Doğrucan & Yıldırım, 2020). Şiddet olgusunun çok farklı şekillerde sınıflandırılmasının nedeni şiddetin oldukça karmaşık bir yapıya sahip olmasıdır. Şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik, yoksunluk ve ihmal içerecek biçimde farklı türlerden oluşmakla birlikte, bireyin kendine dönük, kişiler-arası ve kolektif seviyelerde açığa çıkabilecek sosyal bağları açısından içerisinde yapılaşmış çok boyutlu bir davranış düzeneği olma özelliğine de taşımaktadır (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Şiddetin tanımlanmasının önemi kadar şiddetin sürdürülmesindeki faktörlere de dikkat etmek gerekmektedir. Şiddetin bir döngü olarak nesilden nesile aktarılmasına toplumsal faktörler önemli bir etmendir. Şiddeti devam ettiren faktörler bir aileyi ara ara ya da sürekli bir biçimde etkileyebilir. Bu faktörlerin başında sosyal ve ekonomik eşitsizlik veya istikrarsızlık, çocukların fiziksel olarak cezalandırılmasını ve şiddeti teşvik ettiren sosyo-kültürel faktörler, ebeveyn çocuk ilişkisinde çocuğun değersizleştirilmesi gelmektedir (İbiloğlu, 2012). Bu bağlamda, kadına yönelik şiddet olgusu, yalnızca bireysel düzeyde yaşanan bir sorun değil, aynı zamanda kültürel, ekonomik, politik ve hukuki boyutları olan bir toplumsal mesele olarak değerlendirilmelidir. Şiddetli tetikleme sağlayan kapsamlı, etkili müdahale ve önleme çözümü için kritik öneme sahiptir. Bu araştırmada da önemsenen ve kadının maruz kaldığı şiddetin tanımlanmasında etkili faktörlerden olan şiddet türlerinin doğru anlaşılması ve ayırt edilmesi gerekmektedir. Kadınların genellikle fiziksel şiddeti tanımlayabildikleri, ekonomik, psikolojik ve cinsel şiddetle ilgili tanımlamalarında sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Gelirin erkeğe ait olmasına dair algı, erkek tarafından aşığılanmanın, çalışmasına izin verilmemesinin, hakaretin, cinsel yaşamda erkeğin cinselliğinin hak olduğu şeklindeki yaygın inanışlar tanımlamaları zorlaştırmaktadır.

Fiziksel şiddet, tokat atmak, dövme, vurmak, itmek, ısırarak, kemiklerini kırmak, duvara vurmak, saç çekmek, tekmelemek, yaralamak, yakmak, boğmak, silahla yaralamak, sarsmak, vb. davranışlarla tanımlanmaktadır (Karataş ve ark., 2008). Fiziksel olarak bir kişiyi hedef alan davranış kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır (Köse ve Beşer, 2007). Fiziksel şiddet tanımlanırken kolay olsa da toplumsal olarak bakıldığında kabul edilebilir şeklinde algılanabilir. Bu da şiddeti tanımlayabilmenin şiddeti önleyebilmek açısından yeterli olmadığını göstermektedir. Çocukluk evresinde aile içi şiddete tanık ya da maruz kalma, şiddetin çatışma çözme şekli olarak benimsenmesine sebep olabilir ve şiddet mağduru çocuklar şiddet uygulayıcısı olabilir (İbiloğlu, 2012). Kadınların daha erken dönemde ve evliliklerinin ilk senelerinde daha çok şiddete maruz kaldıkları, bunun cinayete kadar ilerleyebildiği, bu nedenle yaşın genç olmasının kadın cinayetleri için önemli bir risk faktörü olduğu ifade edilebilir (Erden ve Akdur, 2018). Şiddet söyleminin artması ile birlikte şiddet davranışının da normalleşerek daha fazla uygulanması açısından ters bir sonuç ortaya koymaktadır. Şiddetin cinayet şekline dönüşmesi hali, günümüzde görülen popüler(!) faaliyetlerinden biri haline gelmiştir ve neredeyse her gün gazetelerin üçüncü sayfalarında ve haber kuşaklarında kadın cinayetleri görülmektedir (Cihan ve Karakaya, 2017). Bu nedenle de

şiddete ilişkin haberle verilirken de kadın ile ilgili kullanılan dile dikkat edilmesi, haberlerde erkek şiddetinin ayrıntılarıyla ve güçlü şekilde gösterilmesinin önüne geçmek önemlidir.

Psikolojik şiddeti tanımlamak gerekirse; aşağılayıcı sözler söylemek, zaafı ile alay etmek, aşırı genellemeler yapmak (sen hep böylesin, bunu her zaman yaparsın gibi), suçlamak, küfür etmek, küçük düşürmek, hakarete bulunmak, yüksek sesle bağırarak, kadını çelişki içinde bırakmak, kadının özgüvenini kaybetmesine sebep olmak, korkutmak, ruhsal açıdan örselemek, çocukları vermemek ya da kadının sosyal ve meslek hayatını bozmakla tehdit etmek, vb. şeklinde açıklamak mümkündür (Karataş ve ark., 2008). Psikolojik şiddet veya bazı kaynaklarda kullanılan duygusal şiddet, duyguların ve duygusal gereksinimlerin, şiddet tanımında sayılan hedeflerle, karşı tarafa baskı yaratabilmek amacıyla istikrarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Köse ve Beşer, 2007). Psikolojik şiddetin toplumsal boyutu da olmasına rağmen genellikle yakın çevre tarafından uzun süreli bir şekilde uygulandığında kişide çok ciddi ruhsal sorunlara yol açtığı bilinmektedir. Dünya’da ve Türkiye’de ortaya konulan şiddet verileri ve yapılan akademik araştırmalar, kadınların eşleri ya da partnerleri tarafından şiddete maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Cihan ve Karakaya, 2017).

Kadınların ve toplumun ataerkil sisteminde erkeğin ekonomik ve mülkiyet hakkında birinci ve tek odağı olarak görülmesinden kaynaklı ekonomik şiddet çok zor anlaşılabilir ve kadınların da normalleştirilmesi açısından en zor tespit edilen şiddet türlerinden biri ekonomik şiddettir. Evin masraflarını karşılamamak, aile bireylerine gerekli harçlığı vermemek, kadının çalışmasına müsaade etmemek, çalışan kadının parasını el koymak, kadının mal/mülkünü kontrolünü elinden almak, kadının nereye para harcadığını denetlemek, para yönetimi konusunda eleştirmek ve etiketlemek (“müsrif kadın” gibi), vb. şeklinde tanımlanabilir (Karataş ve ark., 2008). Kadının aldığı eğitim doğrultusunda ekonomik bağımsızlığını elde etmesinin ve kendini ifade edip haklarını koruyabilir şekilde dönüşmesinin, sosyal ve ekonomik açıdan güçlenmesinin şiddet ve cinayetler üzerinde önemli bir koruyucu etmen olacağı düşünülmektedir (Erden ve Akdur, 2018). Bu nedenle kadının küçük yaştan itibaren eğitim ve ev dışındaki yaşam alanı üzerinden baba, abi, eş faktörleri ile şiddet başlatılmaktadır.

Toplumun konuşmaktan veya şikayet etmekten en çok korktuğu şiddet türlerinden biri cinsel şiddettir. Cinsel şiddet; tecavüz etmek, kadının istemediği zaman ve şekilde cinsel ilişkiye zorlamak, ensest ilişkiye yeltenmek ya da yapmak, cinsel içerikli imalarda bulunmak, cinsel içerikli ifadeler kullanmak, çimdiklemek, fuhuşa zorlamak, cinsel yaşamlarında kadını aşağılayıcı hareketlerde bulunmak, vb. şekilde tanımlanabilir (Karataş ve ark., 2008). Herhangi bir birey tarafından, mağdurla ilişkisi farketmeksizin, ev ve iş alanını da kapsayan şekilde ancak bunlarla sınırlandırmamak kaydıyla herhangi bir ortamda, bir bireyin cinselliğine yönelik herhangi bir cinsel faaliyet şeklinde ifade açıklanabilir (García-Moreno, 2015). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere kadının eşi tarafından maruz kaldığı cinsel şiddet eşinin cinsellik hakkı olarak görülerek maruz görülmemelidir. Cinsel şiddet denildiğinde ilk akla gelen kadın ve tecavüz olmaktadır. Genellikle cinsel şiddet her iki cinsiyet için de geçerli olduğu gibi yabancı bir kişi tarafından yapılan saldırıdan başka arkadaş, eş aile vb. tarafından da gerçekleştirilebilmektedir ve cinsel şiddet yalnızca fiziksel istismarı değil, dokunmaktan cinsel içerikli film izletmeye, cinsel sözel saldırıdan ilişkiye zorlamaya kadar çok geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır (Gürhan ve ark., 2020). Cinsel şiddet mağduru kadınların şikâyet etmesi halinde toplum tarafından damgalanması veya utandırılması, ailesi tarafından destek görmemesi gibi sorunlar cinsel şiddetin şikâyet unsuru olarak görülmesinin önünde engel oluşturmaktadır. Cinsel şiddet mağduru kadının kıyafeti, ortamda bulunduğu saat veya karşı tarafla duygusal ilişkisi bulunması gibi durumlarda mağduriyetine ilişkin gerekçe sayılması da hukuki açıdan cinsel şiddet konusunda ataerkil algının gücünü görmemize sebep olmaktadır.

Bir diğer faktör de sosyal şiddettir. Toplumsal bir varlık olan ve sosyal yaşamın bir parçası olan insan tanımındaki insan erkek olarak kullanılmaktadır. Kadının sosyal yaşamdaki katılımı, gücü, varlığı ve sınırları da erkek algısı ile kurulan toplumsal cinsiyet açısından belirlenmektedir. Hukuken kadının sosyal yaşamdaki varlığına ilişkin kadın erkek hakları eşit olmakla birlikte, kadının sosyal yaşamdaki davranışları şiddete maruz kalması için bir gerekçe sayılabilmektedir. Sosyal şiddet; kadınla doğrudan iletişimi kesmek, konuşmamak, surat asmak, kadının kendisini ifade etmesini, görüş ve fikirlerini ifade etmesini engellemek, duygusal sömürü yapmak, imalı ifadeler kullanmak, kadının kendisine güvenini ve saygısını yitirmesine neden olmak, kadının verdiği kararlara ilişkin şüphe etmesine sebep olmak, kadının sosyal hayatını kısıtlamak, vb. şeklinde tanımlanabilir (Karataş ve ark., 2008). Ataerkil sistemde kadın, aile içinde yaşadığı şiddeti toplumsal kadınlık rollerine bağlılıkla kaçınılmaz ve normal olarak algılamaya, mücadele etmesinin gereksiz ve anlamsız olduğu öğretisiyle şiddete boyun eğmeye mecbur bırakılmaktadır (Özateş, 2009).

Kadına yönelik şiddet bir insan hakları sorunu, ailenin bütünlüğü ve güvenilirliği, yeni nesillerin sağlıklı olarak yetişmesi gibi konularda önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin uygulandığı aile ve uygulayıcı olan eşin ise bu konuda hak sahibi olduğuna ilişkin inanışlar bu konudaki mücadelenin önünde önemli bir engeldir. Bu konudaki tek engel erkek sisteminin kadın üzerinde gördüğü haklar olarak algılanmamalıdır. Kadının toplumsal

cinsiyet kalıpyargılarını içselleştirmesi de kadına yönelik şiddet konusunda sorun olarak görülmelidir. Bu araştırmada kadının aile içinde eşi tarafından maruz kaldığı şiddetin türü, şiddete ilişkin yaygın inanışları ve şiddet mağduru olması durumunda hangi sosyal desteklerinin olduğuna dair bir ölçek geliştirilerek sorunun tespitinde kullanılabilir bir ölçme aracı elde etmek hedeflenmiştir. Kadına yönelik aile içindeki şiddetin nesiller boyu aktarılan bir sosyal sorun olması nedeniyle kadının şiddetine ilişkin bir veri elde edebilmek sorunun çözülmesi sürecinde de önemlidir.

YÖNTEM

Katılımcılar

Çalışma kapsamında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasındaki işlevselliğini belirleyebilmek amacıyla üç farklı örneklem grubundan veri toplanmıştır. Veri toplama sürecinde 2015-2019 yılları arasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı İzmir, Uşak ve Kırşehir Kadın Konukevlerinde kalmakta olan ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinden hizmet almakta olan kadınlarda, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda görev yapmakta olan kadın öğretmenlerden ve tesadüfi olarak seçilerek belirlenen kadınlardan oluşmak üzere 363 kadın ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesi sürecinde Kadın Konukevi'nde kalan kadınlar şiddet mağduru olmaları ve geliştirilmesi planlanan ölçek için uygun örnekleme oluşturmaları önceliğiyle ve araştırmacının İzmir, Uşak ve Kırşehir illerinde Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğünde sosyal hizmet uzmanı unvanı ile görev yapması gerekmesiyle seçilmiştir. Diğer katılımcı grubu olan öğretmen ve tesadüfi seçilmiş kadınların ise kadına yönelik şiddet mağduriyeti durumları resmi olarak tespit edilmemiş kadınlardan belirlenmek istenmiştir. Şiddet mağduru olarak hizmet almayan diğer grubun kadına yönelik şiddet mağduriyetlerinin de görülmesi ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinde önemli katkı sağlayacağı düşünülerek belirlenmiştir.

Ölçme Araçları

Araştırma kapsamında Demografik Bilgi Formu, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Demografik Bilgi Formu, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği kapsamında araştırma yapılan kadınların genel bilgilerine ulaşmak ve araştırmadaki şiddet bulgularının demografik bilgiler doğrultusundaki ilişkisini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Beck Depresyon Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği ise araştırmanın konusu olan kadına yönelik şiddet ile ilgili kuramsal açıdan kavramların ilişkili çıkması beklentisiyle seçilmiştir. Bu ölçeklerle ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğinin görülmesi hedeflenmektedir.

Demografik Bilgi Formu

Demografik Bilgi Formu 5 sorudan oluşmaktadır. Bu sorularda kadınların yaşlarına dair bilgi açık uçlu şekilde sorulmuştur. Kadınların eğitim durumlarına ilişkin soru ilkököl, ortaokul, lise ve üniversite mezunu şeklinde 4 başlıkta ele alınmıştır. Ölçekteki soruların bir başkasının okuması durumunda cevaplayan kadını rahatsız edebileceği ve cevaplar üzerinde doğruluk oranını azaltabileceği görüşünden yola çıkarak okur-yazar olmayan kadınlar katılımcı grubu içerisine alınmamıştır. Kadınların çalışma durumlarının belirlenebilmesi amacıyla "evet" ve "hayır" şeklinde iki soru sorulmuş, "evet" yanıtı verenler için açık uçlu şekilde mesleklerini öğrenmek için soru sorulmuştur. Kadınların çocuklarına ilişkin bilgileri öğrenmek için çocuk sahibi olma durumları hakkında soru "evet" "hayır" şeklinde sorulmuş olup, "evet" yanıtı verenler için çocuk sayısı açık uçlu bırakılmıştır. Kadınların ekonomik durumlarını belirlemek için kullanılan soru ölçeğin yapıldığı dönemde asgari ücretin 1000 TL'nin civarında olmasından kaynaklı "yok" "0-500" "500-1000" "1000-1500" "1500-2000" ve "2000 ve üstü" şeklinde belirlenmiştir. Gelire ilişkin demografik bilgi ölçeğin kullanıldığı dönemlerde güncellenmesi gerekmektedir. Bu konuda dikkat edilmesi gereken sunulan 6 seçenektan asgari ücret miktarının 3. Seçenekte belirlenen bir sınır şeklinde düzenlenmesidir.

Kadına Yönelik Eş Şiddeti Ölçeği

Tez kapsamında geliştirilen Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği, kadınların maruz kaldıkları eş şiddetine ilişkin şiddetin türü, şiddete ilişkin sosyal destek algılarını ve şiddetle ilgili sahip oldukları yaygın inanışları alt boyutlarını içeren 29 maddeden oluşmaktadır ve 5'li likert tipinde soruların olduğu bir ölçme aracıdır. Ölçekteki sorular "Hiç katılmıyorum(1)" "biraz katılıyorum(2)" "kararsızım(3)" "çok katılıyorum(4)" ve "tamamen katılıyorum(5)" şeklinde sıralanmıştır ve elde edilebilecek en yüksek puan 145, en düşük puan ise 29 şeklinde belirlenmiştir. Ölçekte 12., 15. ve 16. Soruların ters puanlanması gerekmektedir. Faktör analizinden elde edilen verilere göre ölçek 3 faktörde toplanmaktadır ve kadına yönelik eş şiddeti (fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel) 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,13,14,19,24,25,26,27 maddeleriyle; şiddet mağdurunun şiddet karşısındaki sosyal destek algısı 12,15,16,17,18, maddeleriyle; şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları 19,20,21,22,23,29 maddeleriyle değerlendirilmektedir.

Beck Depresyon Ölçeği

Beck Depresyon Ölçeğinin Türkçe uyarlaması 1988 yılında yapılmıştır ve ölçek kişinin depresyon düzeyini belirleyebilmek için 21 sorudan oluşan ve 0-3 arasında puanlamaya sahip 4'lü likert tipindedir (Hisli, 1988). Ölçek puanlaması sonucunda elde edilen veriler ile; depresyon düzeyi "0-9" puan aralığı için minimal depresyon, "10-16" puan aralığı için hafif depresyon, "17-29" puan aralığı için orta depresyon, "30-63" aralığı için şiddetli depresyon olarak belirlenmektedir. Ünsal (2019) tarafından yapılan ve 150 evli kadında gerçekleştirilen araştırmada şiddetin depresyon üzerinde etkili olduğu belirlenmiş olup, sırasıyla fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddetin depresyon üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Şiddet kavramı ile depresyon kavramlarına bakıldığında literatürde pozitif bir ilişki kurulan birçok araştırmanın olduğu görüldüğü için Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeğinin ölçüt bağımlı geçerliği için Beck Depresyon Ölçeği ile ilişkisine bakılması uygun bulunmuştur.

Yaşam Doyum Ölçeği

Ölçek 1985 yılında Diener, Emmons, Larsen ve Griffin tarafından bireylerin yaşam doyumlarını belirleyebilmek için tek boyuttan ve 5 sorudan oluşan bir ölçek şeklinde geliştirilmiştir (Diener ve ark., 1985). Yaşam Doyum Ölçeği Yaşam Doyum Ölçeğinin ilk olarak Türkçe uyarlaması 1991 yılında Köker tarafından yapılmış olup "Tamamen Katılmıyorum (1)" ve "Tamamen Katılıyorum(7)" şeklinde bir cevap aralığı ile 7'li likert tipinde kullanılmıştır. Daha sonra bu ölçeğin Türkçe uyarlaması yeniden yapılarak cevap seçeneklerindeki anlamların çok yakın olması ve cevaplayan öğretmenlerin seçmekte zorlandıklarını belirtmesi üzerinde "Hiç katılmıyorum (1), Çok az katılıyorum (2), Orta düzeyde katılıyorum (3), Büyük oranda katılıyorum (4) ve Tamamen katılıyorum (5)" şeklinde yeniden gerçekleştirilmiştir (Dağlı ve Baysal, 2016). Yapılan bir araştırmada şiddet mağduru kadınların diğer kadınlara oranla Yaşam Doyumu Ölçeği puanlarında anlamlı bir düşüklüğün olduğu ve şiddetin sonucu olan stres, anksiyete ve depresyonun yaşam doyumunu seviyesinin düşüklüğünde önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir (Kolbaşı ve ark., 2023). Kavramsal olarak bakıldığında şiddetin yaşam doyumunu olumsuz etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkması beklenmektedir ve bu ilişkideki araştırmalarda da benzer sonuçlar görülmektedir. Bu nedenle Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeğinin ölçüt bağımlı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla Yaşam Doyumu Ölçeği belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında SPSS VE AMOS programları ile veri analizi gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) analizi yapılmış olup, sonucu ,907 olduğu görülmüştür. KMO'da verilerin ,60 üzeri olması yeterli kabul edilmektedir. Veriler Barlett testi sonuçlarında da anlamlı olarak bulunmuştur. Ölçeğin açılımlı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Daha sonra ölçek ölçüt bağımlı geçerlik açısından incelenmiştir.

BULGULAR

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Geliştirilme Aşamaları

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geliştirilmesi sürecinde madde havuzunun oluşturulması, uzman görüşünün alınması, birinci grup uygulama sonrasında madde anlaşılabilirliğinin belirlenmesi, ikinci gruba uygulanmasıyla soruların belirlenmesi, örneklem grubuna uygulayarak ölçeğin son halinin elde edilmesi, ölçüt bağımlı geçerliğine bakarak benzer ve farklı ölçeklerdeki geçerliğine bakılması basamakları uygulanmıştır.

Tablo 1: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeğinin Geliştirme Aşamaları

Aşama	Yapılan İşlem	Ölçekteki Madde Sayısı
1 Madde havuzunun oluşturulması	Araştırmacının Kadın Konukevi'nde yaptığı görüşmeler sonucunda düzenlenen Sosyal İnceleme Raporu ve literatür bilgisi göz önünde bulundurularak maddeler hazırlanmıştır.	74
2 Uzman Görüşünün alınması	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümünde görevli ve araştırma konusunda çalışmaları olan 2 Öğretim Üyesi tarafından değerlendirme yapılmıştır.	79
3 Maddelerin anlaşılabilirliği için uygulama	Maddelerdeki anlaşılabilirliğin belirlenebilmesi için küçük bir gruba Kadın Konukevi'nde araştırmacı tarafından uygulama yapılması sonucunda anlaşılmayan maddeler belirlenmiştir.	74
4 Maddelerin faktör yüklerine bakılması	Demografik Bilgi Formunun da eklenmesi ile 212 kişilik bir örneklem grubuna ölçeğin uygulanması ve yapı geçerliliği çalışması ile faktör yüklerinin görülerek ölçekte hangi maddelerin geçerli olduğu belirlenmiştir.	29
5 Doğrulayıcı Faktör Analizi ve Güvenirlik çalışmasının yapılması	İlk örneklem grubuna ek olarak 2. Örneklem grubuna da uygulayarak 363 veri üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.	29

6	Ölçüt geçerliğine bakılması	Tüm bu aşamalardan sonra ölçeğin benzer veya farklı ölçeklerle geçerliğine bakmak için 142 kadına ölçekle birlikte Beck Depresyon Ölçeği ve Yaşam Doyum Ölçeği uygulanmıştır.	29
---	------------------------------------	---	----

Geçerlilik Çalışmaları

Bir ölçme aracı, her şeyden önce ölçülecek özelliği tam ve doğru şekilde ölçmeli, başka bir özellikte karıştırmadan ölçmelidir ki ölçeğin bu niteliğine geçerlik denir ve geçerlik, testin kullanılış amacına uygun hizmet etme derecesini belirler (Ergin, 1995).

Kadına Eş Şiddet Ölçeği'nin Madde Analizine İlişkin Bulgular

Madde-toplam puan korelasyonunda istatistiki anlamlılık, ölçüt olarak alınabilir ve genellikle madde toplam ölçek korelasyonu .30 ve daha yüksek değerlerde maddelerin bireyleri daha iyi ayırt ettiği söylenebilir (Büyüköztürk, 2011). Tablo 2'de madde toplam puan korelasyon değerleri ile madde puanlarının aritmetik ortalama, standart sapma ve varyans değerleri yer almaktadır.

Tablo 2: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nden Elde Edilen Madde Analizi Sonuçları

Madde No	x	Ss	S ²	r değeri
M1	2.75	1.28	1.65	0.71
M2	2.82	1.48	2.20	0.62
M3	2.84	1.25	1.57	0.76
M4	2.23	1.51	2.30	0.47
M5	2.29	1.34	1.80	0.76
M6	2.58	1.53	2.34	0.79
M7	2.77	1.69	2.88	0.70
M8	1.92	1.42	2.00	0.73
M9	2.58	1.74	3.05	0.56
M10	2.47	1.79	3.20	0.60
M11	2.69	1.51	2.28	0.85
M12	2.12	1.55	2.42	-0.57
M13	2.57	1.94	3.79	0.66
M14	2.45	1.84	3.39	-0.51
M15	2.53	1.37	1.87	-0.25
M16	2.91	1.48	2.19	0.29
M17	2.75	1.75	3.08	0.82
M18	2.56	1.56	2.45	0.57
M19	2.42	1.95	3.81	0.61
M20	1.43	.78	.61	0.90
M21	1.46	.99	.99	0.65
M22	1.28	.64	.42	0.75
M23	1.36	.74	.55	0.76
M24	2.14	1.24	1.55	0.77
M25	2.65	1.39	1.94	0.78
M26	2.55	1.49	2.22	0.69
M27	1.92	1.38	1.91	0.49
M28	2.86	1.39	1.95	0.46
M29	3.14	1.46	2.15	0.64

N: 363 p<05

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'ndeki maddelerin madde toplam puan korelasyonlarının .52 ile .77 arasında olduğu ve bu verilere göre, maddelerin benzeyen durumları örneklediği, örneklemeleri ölçülmek istenilen özellik açısından ayırt edebilme kapasitesinin yeterli bulunduğu ifade edilebilir.

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu aşamasında ölçekteki maddelerin faktör analizi çalışması yapılmıştır. Faktör analizinde maddelerin faktör yüklerinin dağılımı ve dağılımlarının uygunlukları anlaşılacak istenmiştir. Her maddenin tek tek öteki maddelerle nasıl birliktelik içinde olduğu ve her birinin birlikte olduğu gruplarına ne kadar güçlü bağlandıklarını görebilmek için faktör analizi kullanılmaktadır (Çakmur, 2012) Bu aşamada maddelerin dağılım özelliği incelenmiş olup, her faktördeki maddelerin faktör yüklerinin en az .40 değerine sahip olması, her bir faktöre yüklenen maddelerin anlam ve içerik olarak tutarlı olması, birden fazla faktöre yüklenen maddelere ilişkin yükleri arasında en az farkın .20 olması ölçütleri dikkate alınmıştır. Kuramsal model korelasyon hesaplanmasında Maximum Likelihood (ML) kullanılmış olup, yukarıda belirtilen kriterler ölçüt alınarak 5 faktörlü bir çözüme ulaşılmıştır. Faktör analizi sonrasında faktörlere ait faktör yükleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Faktör Analizi Sonrasında Kalan Maddeleere Ait Olan Faktör Yükleri

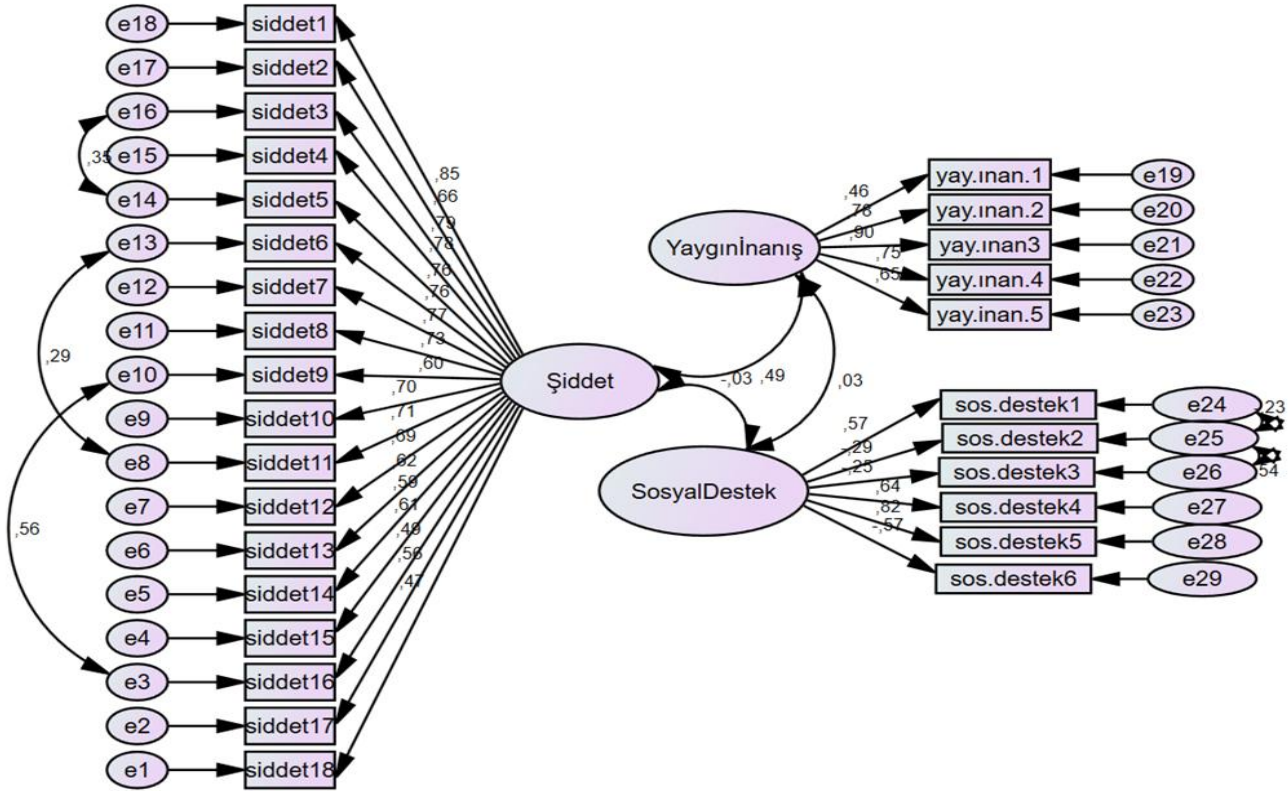
Factor Matrix ^a									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Beni yeni bir eş almakla rencide eder	,586								
Şiddete uğradığımda devletten koruma istemeyi düşünürüm		,425					,503		
Şiddete uğradığımda kadın sığınma evlerine gidebilirim başvurabilirim			,401				,491		
Boşanmam durumunda öldürmekle tehdit eder	,562				-,422				
Boşanmam durumunda çocuklarımla görüştürmemle tehdit eder	,659								
İstemediğim halde cinsel ilişkiye zorlar	,625								
İhtiyaçlarım için para vermez	,684								
Dayakla tehdit eder	,588								
Kocam bana küfreder	,638								
Başkalarının yanında küçük düşürür	,748								
Bana hakaret eder	,814	,414							
Kötü(yetersiz) bir eş olduğumu söyler	,775								
Kocam beni sürekli ihmal eder	,737								
Kocam bana bağırır	,744								
Vücudumda iz(morluk, şişlik) bırakacak şekilde döver	,718					-,417			
Kocam beni bilgisizlik ve görgüsüzlükle suçlar	,761								
Kocam beni sürekli eleştirir	,687								
Ailemle görüşmemi engeller	,544								
Kocam eve ya da bana harcadığı parayı başıma kalker	,665								
Kızını ya da karısını dövmeyen dizini döver	,428	,526							
Erkektir döver de sever de	,488	,602							
Dayakta bir keramet vardır	,416	,505							
Erkek gerekli durumda kadına şiddet uygulayabilir		,475							
Kocamın bana uyguladığı şiddeti kimseye söyleyemem							-,649		
Kocamın bana uyguladığı şiddeti annem, babam veya kardeşlerimle paylaşıyorum							,502		
Evde yaşananlar evde kalmalı diye düşünürüm							-,465		
Şiddete maruz kaldığımda sessiz kalırım içime atarım							-,514		
Ev dışında bir işte çalışmama izin vermez	,500								
İyi bir kadın, iyi bir eş kocası tarafından aldatılmamak için eşi her istediğinde cinsel ilişkiye girmelidir	,402	,489							

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

DFA bu standartlaştırma sürecinde bireylerden toplanan verilerden elde edilen bulguların teorik yapıyla uyum gösterip göstermediğini inceleyebilen bir yöntem olduğu için önemli bir yere sahiptir (Çapık, 2014). Yapı geçerliği kapsamında, 363 kişilik örneklemeden toplanan veriler üzerinde ölçme aracının faktör yapısı incelenmiştir. DFA'da kullanılan uyum iyiliği indeksleri ve normal değerleri indeks normal değer kabul edilebilir değer χ^2 "p" Değeri $p > 0.05$ - $\chi^2/sd < 2 < 5$ GFI $> 0.95 > 0.90$ AGFI $> 0.95 > 0.90$ CFI $> 0.95 > 0.90$ RMSEA $< 0.05 < 0.08$ RMR $< 0.05 < 0.08$ SRMR $< 0.05 < 0.08$ şeklinde olması gereklidir (Wang ve Wang, 2012).

Tablo 4: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu kapsamda maddelere ilişkin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları incelenmiş olup her bir madde için bu katsayıların +1 ile -1 arasında değiştiği gözlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulaması AMOS istatistik programında gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi uygulamasında kestirim yöntemi olarak Maximum Likelihood kullanılmıştır. Modelin uyum iyiliğini incelemek amacıyla özgün çalışmayla benzer şekilde Comparative Fit Index (CFI), Tucker-Lewis Index (TLI), The Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) ve Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) uyum indisleri kullanılmıştır. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin yapı geçerliği doğrulayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Bu kapsamda ölçeğin orijinaliyle tutarlı bir şekilde klinik olmayan örneklem üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde test edilen modelin iyi uyum gösterdiği bulunmuştur [$\chi^2 = 682,481$ df = 369, $\chi^2/sd = 2.7$, $P = .00$, TLI = .89, CFI = .90, RMR = .180, RMSEA = .062]. Örtük değişkenlerin faktörleri açıklama düzeyleri incelendiğinde; şiddet alt ölçeğinin .47 ile .85 arasında; şiddet mağdurunun sosyal destek algısına ilişkin alt ölçeğinin -.25 ile .82 arasında; şiddet mağdurunun şiddete ilişkin yaygın inanışları alt ölçeğinin .46 ile .90 arasında; bulunmuştur. Modeldeki örtük değişkenler arasındaki korelasyonların ise -.03 ile .49 arasında değiştiği belirlenmiştir. Sonuç olarak doğrulayıcı faktör analizinde klinik olmayan örneklem üzerinde tanımlanan üç faktörlü yapının iyi uyum göstermesi ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymaktadır.

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Ölçüt Bağımlı Geçerlik Çalışmaları

Bir ölçme aracının geçerliği, ölçmek istenilen kavramı ne derece doğru ve tutarlı şekilde değerlendirdiğini gösterir. Bu bağlamda, ölçüt bağımlı geçerlik, test sonuçlarının belirlenen bir veya birden fazla dış ölçüt ile ilişkisini incelemeye yönelik bir tekniktir. İki temel türü bulunan bu yaklaşımda eşzamanlı geçerlik, ölçme aracı ile aynı anda uygulanan standart bir ölçüm arasındaki ilişkiyi değerlendirirken; yordama geçerliği, bir ölçme aracının gelecekteki durumlara ilişkin öngöründe bulunabilme kapasitesini ortaya koyar (Karakoç ve Dönmez, 2014).

Ölçüt bağımlı geçerlik çalışmaları, geliştirilen ölçeğin sonuçlarının belirlenmiş standartlarla karşılaştırılması esasına dayanır. Bu yaklaşım, sadece mevcut durumun değerlendirilmesi için değil, aynı zamanda gelecekteki durumlara dair öngörülerde bulunmak amacıyla da kullanılmaktadır (Çakmur, 2012). Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği için bu tür geçerlik çalışmalarının yapılması, ölçeğin ölçüm sonuçlarının doğruluğunu artırmak ve farklı değişkenlerle olan ilişkisini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu sayede ölçeğin hem akademik araştırmalar hem de pratik uygulamalar için güvenilir bir araç olduğu kanıtlanabilir.

Tablo 5: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği1, Yaşam Doyum Ölçeği2, Arasındaki Korelasyon Değerleri

	N	1	2
Kadına Yönelik Eş Şiddet Toplam	142	.52	-.77
Şiddet Türleri	142	.53	-.51
Sosyal Destek Algısı	142	-.25	.24
Şiddete İlişkin Yaygın İnanışlar	142	.16	-.21

Tabloda yer alan analiz sonuçları, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği toplam puanları ile Beck Depresyon Ölçeği toplam puanları arasında beklenildiği üzere pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur ($r = .52$; $p < 0.01$). Ayrıca, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin alt boyutları olan kadının karşı karşıya kaldığı şiddet türleri, şiddet mağdurunun algıladığı sosyal destek ve şiddete yönelik yaygın inanışlardan alınan puanlar ile Beck Depresyon Ölçeği arasındaki korelasyon katsayılarının da .16 ile .53 arasında değiştiği, pozitif yönlü ve anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu durum, kadının maruz kaldığı şiddet arttıkça depresyon seviyesinin de yükseldiğini göstermektedir. Sonuç olarak, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği ile Beck Depresyon Ölçeği arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmakta ve bu iki ölçeğin benzer yapıları değerlendirdiği, dolayısıyla bu durumun benzer ölçekler geçerliliği açısından bir kanıt teşkil edebileceği ifade edilebilir.

Tablo 3'te sunulan analiz sonuçlarına göre, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği toplam puanları ile Yaşam Doyumu Ölçeği toplam puanları arasında beklenildiği şekilde negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($r = -.77$; $p < 0.01$). Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin alt boyutlarından olan kadının karşı karşıya kaldığı şiddet türleri, sosyal destek algısı ve şiddete dair yaygın inanışlar ile Yaşam Doyumu Ölçeği arasındaki korelasyon değerleri ise -.21 ile -.51 arasında değişmekte ve negatif yönlü, anlamlı bir ilişki sergilemektedir. Bu bulgular, kadının şiddete maruz kalma düzeyi arttıkça yaşam doyumunun azaldığını göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği ile Yaşam Doyumu Ölçeği arasında orta seviyede negatif yönde bir ilişki olduğu, bu durumun iki ölçeğin farklı yapıları ölçtüğünü ve farklı ölçekler geçerliliği açısından bir kanıt oluşturabileceği ifade edilebilir.

Güvenirlilik Çalışmaları

Güvenirlilik, bir ölçme aracının aynı koşullarda tekrarlanan uygulamalarda tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için kullanılan temel bir kavramdır. Araştırma yöntemlerinde güvenirlilik, ölçüm değerlerinin zaman ve koşullar karşısında ne derece istikrarlı olduğunu ifade eder. Ölçme aracının kararlılığı, elde edilen verilerin güvenilirliğini ve doğruluğunu artırır. Bu doğrultuda, güvenirlilik analizleri, ölçüm sonuçlarının rastgele hatalardan ne kadar arınmış olduğunu değerlendirmek için kritik bir adımdır. Aynı ortam ve şartlar altında yapılan tekrar ölçümlerde elde edilen sonuçların istikrarlı olması, ölçme aracının güvenilir olduğuna işaret eder (Karakoç ve Dönmez, 2014). Bu nedenle, araştırmalarda kullanılan ölçme araçlarının güvenirlilik testleri, bilimsel geçerlilik açısından büyük önem taşır.

İç Tutarlılık Güvenirlilik Çalışması

Bir ölçüm aracının belirli bir kavramı ne derece doğru bir şekilde değerlendirdiği, güvenirlilik çalışmalarının temelini oluşturur. Bu bağlamda, iç tutarlılık analizi, bir ölçeğin aynı konuyu ölçtüğü varsayılan sorularının kendi aralarındaki homojenliğini değerlendirmek için kullanılan önemli bir yöntemdir. Soruların yalnızca hedeflenen kavramı ölçüp ölçmediği, iç tutarlılığın en kritik göstergelerinden biridir (Karakoç ve Dönmez, 2014). Klasik ölçüm kuramına göre güvenilirlik, test veya ölçek çıktılarının ilgili kuramsal bilgiye ait özellikleri doğru bir şekilde yansıtması ve farklı zamanlarda ya da yerlerde uygulandığında benzer çıktılar üretmesi anlamına gelir (Çakmur, 2012). Dolayısıyla, bir ölçüm aracının hem tutarlı hem de tekrarlanabilir sonuçlar sunması, onun güvenirliliğinin yüksek olduğunu ortaya koyar.

Tablo 6: Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Alt Boyutlarına Ait İç Tutarlılık Katsayıları

Alt Boyutlar	N	Madde Sayısı (k)	(α)
Şiddet Türleri	363	18	.73
Sosyal Destek Algısı	363	6	.77
Şiddete İlişkin Yaygın İnanışlar	363	5	.88

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin güvenirliliği, 363 kişilik bir örneklem grubundan elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Ölçeğin toplam puanı için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alfa) .93 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde, kadının maruz kaldığı şiddet türleri için bu katsayı .73, şiddet mağdurunun sosyal destek algısı için .77, şiddet mağdurunun şiddete dair yaygın inanışları için ise .88 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, ölçeğin yeterli düzeyde güvenilir olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin 363 örneklem üzerinde incelenmesi sonucunda istatistiksel bilgilerden elde edilen sonuçlar tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar veri toplamada kullanılabilirliğini göstermiştir.

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Bulgulara Yönelik Yorumlar

Araştırmanın ilk amacında Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin madde toplam puan korelasyonlarının ne düzeyde olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan madde analizi sonucunda Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'ni oluşturan 29 maddenin madde toplam puan korelasyonlarının .52 ile .77 arasında değiştiği gözlenmiştir. Elde edilen bu bulgulara göre, maddelerin benzer durumları örneklediği sonucuna varılabilir. Bir başka deyişle maddelerin, bireyleri ölçülen özellik bakımından ayırt etme gücünün yeterli olduğu söylenebilir.

Araştırmanın ikinci amacında, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin faktör yapısının doğrulayıcı faktör analizinde iyi uyum gösterdiği ve kadının maruz kaldığı şiddet mağduriyeti, şiddet mağduru kadının sosyal destek algısı ve şiddet mağduru kadının şiddete ilişkin yaygın şeklinde doğrulandığı saptanmıştır.

Araştırmanın üçüncü amacında Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin benzer ve farklı ölçekler geçerliği katsayısının ne düzeyde olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği benzer ve farklı ölçekler geçerliğini sınamak amacıyla, Beck Depresyon Ölçeği, Yaşam Doyum Ölçeği ile ilişkisine bakılmıştır. Tüm ölçeklerin birlikte uygulanmasıyla elde edilen veriler üzerinden yapılan analizler sonucunda Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geçerlik katsayısı belirtilen ölçekler için sırasıyla -.51, .24, -.21 olarak saptanmıştır. Bir başka deyişle Yaşam Doyum Ölçeği'nin farklı yapıları ölçtüğü, Beck Depresyon Ölçeği'nin benzer yapıları ölçtüğü söylenebilir.

Yukarıda belirtilen ifadelerin Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geçerli bir ölçme aracı olduğuna ilişkin kanıtlar sağladığını göstermektedir.

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin Güvenirlik Çalışmalarına İlişkin Elde Edilen Bulgulara Yönelik Yorumlar

Araştırmanın dördüncü amacı kapsamında Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nden elde edilen ölçümlerin toplam puan ve alt ölçek puanları için iç tutarlık katsayılarının ne düzeyde olduğu sorusuna yanıt aranmıştır. Özdamar'ın (1999) Alfa katsayısına ilişkin yaptığı değerlendirmeye göre .80 ile 1.00 arasındaki iç tutarlılık düzeyi, ölçeğin yüksek derecede güvenilirliğini göstermektedir (Akt: Tavşancıl, 2002). Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin tüm ölçek için cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının .93 olduğu; ölçeğin alt boyutlarının cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarının ise, Kadının maruz kaldığı şiddet türleri alt boyutu için .73, şiddet mağduru kadının sosyal destek algısı alt boyutu için .77, şiddet mağduru kadının şiddete ilişkin yaygın inanışları alt boyutu için .88 olduğu görülmüştür.

Sonuç olarak 29 maddeden oluşan Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin psikometrik özelliklerinin ve faktör yapısının incelenmesi ile ilgili yapılan tüm analiz sonuçları, Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin evli okur-yazar kadın örneklemelerde kullanılması için yeterli düzeyde güvenilir olduğunu ve geçerli bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bir veri toplama materyali olarak Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği, evli okur-yazar kadın örneklem üzerinde uygulanacak sosyal sorunların tespitindeki araştırmalarda ve önleyici çalışmalar kapsamında kullanılabilir. Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği bu araştırmalarda, çok yönlü ilişkisel çalışmalar için ve geniş örneklemeler üzerinden kısa sürede bilgi toplamak için elverişli bir materyal olabilir.

Sonuçlar

Kadın ve Şiddet kavramlarının sosyal sorun olarak 1900'lerden itibaren önlenmeye çalışılan bir sorun olması nedeniyle yapılan araştırmalarda Türkçe alan yazın incelendiğinde kadının eş şiddeti kavramına ilişkin araştırmaların oldukça sınırlı olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda mevcut ölçeklerin kadının kendi kültürü içindeki ifadeleri içeren ve eşi ile aile içinde yaşadığı şiddetin tespitine ilişkin eksik olduğu düşünülerek Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Bu çalışmanın sonucunda Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin evli, okur-yazar kadınlar örnekleminde geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır. Yapılan analizler ışığında elde edilen bu verilerin, kadına yönelik eş şiddetinin üç boyutunun tespiti konusunda yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öneriler

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları farklı gruplar ile yapılacak çalışmalar ile incelenebilir. Özellikle bölgesel farklılıkların şiddet üzerindeki değişkenliği veya kadınların yaşadıkları yer ve şiddet ilişkisinde Türkiye'nin kadına şiddet konusunda bir genel haritasının elde edilmesi konusunda katkı sağlayabilir. Sorunların bölgesel ve kültürel değişkenlik gösterdiği çok geniş yelpazede bir kültür içeriğine sahip ülkemizde tek tip bir çözüm önerisinin kadına yönelik şiddet kavramının önlenmesi için yeterli olmadığı bilinmektedir.

Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği farklı psikolojik kavramlarla ele alınarak ilişkisel çalışmalarda kullanılabilir. Böylece farklı kavramların kadının maruz kaldığı eş şiddeti ile ilişkisi noktasında bağlantısının olup olmadığı tespit edilebilir.

Bu araştırma kapsamında yapılan alan yazın taramaları ve analizler sonucunda kadına yönelik şiddet konusunun büyük ölçüde genişletirebilir ve öğrenilebilir bir kavram olduğu yargısına varılmıştır. Bu nedenle şiddet ile ilgili önleyici çalışmaların yapılması ile gelecek için toplum ruh sağlığı hizmetlerine katkı sağlanabilir.

Özellikle il bünyelerinde kurulu olan ŞÖNİM'lerde kullanılarak hizmet verdikleri illerdeki şiddetin türüne, şiddet mağduru kadınların sosyal destek algılarına ve şiddet mağduru kadının şiddete ilişkin yaygın inanışlarına ilişkin veri toplamaları ve sağlıklı bir durum tespit sonrasında uygun önleyici hizmetleri belirleyebilecekleri düşünülmüştür.

Bu çalışma Prof. Dr. Ayşe Rezan ÇEÇEN EROĞUL danışmanlığında Mayıs, 2019 tarihinde tamamladığımız Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır (Yüksek Lisans, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla, Türkiye, 2019).

KAYNAKÇA

Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi, 6(1), 32-42.

Bükecik, E., & Özkan, B. (2018). Kadına yönelik şiddet: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 3(2), 33-37.

Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Pegem Akademi Yayıncılık.

Cihan, Ü., & Karakaya, H. (2017). Kadın-erkek kavramları bağlamında şiddet ve şiddetle mücadelede sosyal hizmetin rolü. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(4), 297-324.

Çapık, C. (2014). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 17(3), 196-205.

Çakmur, H. (2012). Araştırmalarda ölçme-güvenilirlik-geçerlilik. TAF Preventive Medicine Bulletin, 11(3).

Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 15(59).

Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. Journal of Personality Assessment, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13

Doğrucan, A., & Yıldırım, Z. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddet üzerine bir inceleme. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2(2), 122-138.

Dünya Sağlık Örgütü. (2024, 3 Ocak). WHO Europe and WHO EMRO collaborate to strengthen health systems' response to violence against women. <https://www.who.int/europe/news-room/03-01-2024-who-europe-and-who-emro-collaborate-to-strengthen-health-systems--response-to-violence-against-women>

Ergin, D. Y. (1995). Ölçeklerde geçerlik ve güvenilirlik. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 7(7), 125-148.

Erden, G., & Akdur, S. (2018). Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet ve kadın cinayetleri. Klinik Psikoloji Dergisi, 2(3), 128-139.

García-Moreno, C., Zimmerman, C., Morris-Gehring, A., Heise, L., Amin, A., Abrahams, N., ... & Watts, C. (2015). Kadınlara yönelik şiddetle mücadele: Harekete geçme çağrısı. The Lancet, 385(9978), 1685-1695. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61830-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61830-4)

Gürhan, N., Erdoğan, G., & Seyran, F. (2020). Cinsel şiddet. Meyad Akademi, 1(1), 59-65.

- Hisli, N. (1988). Beck Depresyon Ölçeği'nin bir Türk örnekleminde geçerlilik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*, 6(22), 118-122.
- İbiloğlu, A. O. (2012). Aile içi şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 204-222.
- Karakoç, F. Y., & Dönmez, L. (2014). Ölçek geliştirme çalışmalarında temel ilkeler. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 13(40), 39-49.
- Karataş, S., Şener, Ü., & Otaran, N. (2008). Kadın sığınmaevleri kılavuzu. https://www.ktu.edu.tr/dosyalar/kadinarastirmalari_02401.pdf
- Kolbaşı, N., Söyler, H. Ç., & Gök, D. (2023). Kadınlarda şiddete maruz kalmanın psikolojik dayanıklılık, bilişsel duygu düzenleme ve yaşam doyumu üzerindeki etkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 15, 236-251.
- Köker, S. (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumu düzeylerinin karşılaştırılması [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köse, A., & Beşer, A. (2007). Kadının değiştirilebilir yazgısı "şiddet". *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 114-121.
- Krahé, B. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Saldırganlık ve Şiddet*, 251-268.
- Özateş, Ö. S. (2009). Bir sosyal hizmet müdahalesi olarak aile içi şiddet mağduru kadın sorununda feminist etik yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2), 99-108.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). İstatistik veri portalı. <https://data.tuik.gov.tr/Search/Search?text=%C5%9Fiddet>
- Wang, J., & Wang, X. (2012). *Structural equation modeling: Applications using Mplus: Methods and applications*. John Wiley & Sons.
- World Health Organization. (2005). WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women. <http://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/24159358X/en/>